

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron
w dniu 13 kwietnia 2016 r.,

w sprawie E. P. i T. P.

skazanych z art. 270 § 1 k.k., art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,
kwestii dopuszczalności kasacji obrońców skazanych

od wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 3 listopada 2011 r., utrzymującego w
mocy wyrok Sądu Rejonowego w T. z dnia 4 marca 2011 r., - w zakresie
orzeczenia o winie;

oraz od wyroków Sądu Okręgowego w T. z dnia 24 kwietnia 2015 r., oraz z dnia 25
czerwca 2015 r., utrzymujących w mocy wyrok Sądu Rejonowego w T. z dnia 10
października 2014 r., kolejno wobec oskarżonych E.P. i T. P.;

na podstawie art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

I. pozostawić bez rozpoznania kasacje obrońców skazanych;

**II. kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne obciążyć
skazanych.**

UZASADNIENIE

W przedmiotowej sprawie, wyrokiem Sądu Rejonowego w T. z dnia 4 marca 2011 r., oskarżeni E. P. i T. P. zostali uznani winnymi tego, że w okresie od 21 do 22 lipca 2009 r. w T., działając wspólnie i w porozumieniu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podrobili w celu użycia za autentyczny, dokument - „zaświadczenie o zarobkach” - wystawiony rzekomo przez Kurię Diecezjalną [...] dla księdza T. P., w ten sposób, że E. P. wypisała treść przedmiotowego

zaświadczenia oraz podpisała się nazwiskiem „K. K.”, natomiast T. P. dokonał sfałszowania pieczęci Kurii Diecezjalnej, a następnie przedmiotowy falsyfikat T. P. przedłożył w dniu 22 lipca 2009 r. w siedzibie Banku Spółdzielczego w B., Oddział, celem uzyskania kredytu konsumpcyjnego gotówkowego w kwocie 93.925 zł – a więc uznano ich za winnych popełnienia występku z art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Za to przestępstwo wymierzono im kary po 4 miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania na dwuletni okres próby. Wobec oskarżonych orzeczono także kary grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 15 zł każda w stosunku do T. P. oraz 100 stawek dziennych w wysokości po 30 zł każda w stosunku do E.P.

Na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora, obrońcę oskarżonej P. oraz osobistej oskarżonego P., Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 3 listopada 2011 r., uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze wymierzonej każdemu z oskarżonych i w tym zakresie sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. W pozostałym zakresie – dotyczącym winy obojga oskarżonych – zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy, a apelacje oskarżonego i obrońcy oskarżonej uznano za oczywiście bezzasadne.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie dotyczącym kary, Sąd Rejonowy w T. wyrokiem z dnia 10 października 2014 r., wymierzył oskarżonym T. P. i E. P. kary po 4 miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania na dwuletni okres próby. Nadto orzekł wobec oskarżonych kary grzywny w wysokości po 100 stawek dziennych, przy czym w stosunku do T. P. przyjął, że wysokość jednej stawki wynosi 15 zł, a w przypadku E.P. 30 zł.

Apelacje od tego orzeczenia wywiedli osobiście oskarżeni, ich obrońcy oraz prokurator. W postępowaniu odwoławczym sprawę oskarżonego P. wyłączono do odrębnego postępowania (k. 1480v, tom VIII), toteż w stosunku do obydwójga oskarżonych zapadły niezależnie dwa wyroki Sądu II instancji. Wyrok Sądu Rejonowego z dnia 10 października 2014 r. został utrzymany w mocy wyrokami Sądu Okręgowego - z dnia 24 kwietnia 2015 r., w stosunku do E.P. oraz z dnia 25

czerwca 2015 r., w stosunku do T. P., przy czym wszystkie wniesione apelacje zostały uznane za oczywiście bezzasadne.

Kasacje od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2011 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego z dnia 4 marca 2011 r., w zakresie orzeczenia o winie oraz od wyroków Sądu Okręgowego z dnia 24 kwietnia 2015 r., oraz z dnia 25 czerwca 2015 r., utrzymujących w mocy wyrok Sądu Rejonowego z dnia 10 października 2014 r., wnieśli obrońcy skazanych.

Obrońca skazanej E. P. zarzuciła na podstawie art. 519 k.p.k. i art. 523 § 1 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi Sądu odwoławczego:

1/ naruszenie art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 1 pkt. 3 k.p.k. stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą, a polegające na tym, że w wydaniu przez Sąd Okręgowy wyroków z dnia 3 listopada 2011 r. oraz z dnia 24 kwietnia 2015 r. brał udział Sędzia Sądu Okręgowego podlegający wyłączeniu z mocy ustawy (a to na podstawie art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k.);

2/ rażące naruszenie art. 438 pkt 2 k.p.k., mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

- art. 7 k.p.k. i art. 6 k.p.k. poprzez bezpodstawne odmówienie poszukiwania i badania okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonej E.P., wskutek odmowy wyrażenia zgody przez Sąd ad quem na zapoznanie się przez biegłego sądowego z listy sądowej Sądu Okręgowego w T. z dziedziny grafometrii i pisma ręcznego P. K. z aktami sprawy w zakresie zbadania dokumentu w postaci „zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach” i uniemożliwienie w ten sposób skutecznej obrony oskarżonej;

- art. 201 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie zarzutu stawianego Sądowi I instancji w zakresie bezpodstawnego oddalenia wniosku dowodowego o powołanie innego biegłego z zakresu grafometrii i pisma ręcznego;

3/ naruszenie art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. poprzez pozbawienie oskarżonej prawa do obrony, a mianowicie do udziału w rozprawie odwoławczej przed Sądem Okręgowym w T. w dniu 24 kwietnia 2015 r., na której zapadło orzeczenie o utrzymaniu w mocy odnośnie do oskarżonej E. P. wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 10 października 2014 r.;

4/ rażąco niewspółmierność kary wyrażającą się w jej nadmiernej surowości, poprzez wymierzenie oskarżonej kary 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 2 oraz wobec wymierzenia grzywny w sytuacji, gdy całokształt okoliczności zezwalał na skorzystanie z instytucji warunkowego umorzenia postępowania.

W konkluzji autorka kasacji wniosła o uchylenie pkt II wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2011 r. 11 (w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu I instancji) oraz uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 kwietnia 2015 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w postępowaniu odwoławczym, ewentualnie, w razie uznania oczywistej niesłuszności skazania, zmianę wyroku poprzez uniewinnienie skazanej.

Obrońca skazanego T. P. oparł podstawy kasacji o przepisy art. 519 k.p.k. i 523 k.p.k. i zarzucił wyrokowi Sądu odwoławczego:

1/ rażąco i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 438 pkt 2 k.p.k., a mianowicie:

- art. 7 k.p.k. i art. 6 k.p.k. polegające na bezpodstawnej odmowie poszukiwania i badania okoliczności przemawiających na korzyść T. P., poprzez odmowę udzielenia zgody na zapoznanie się z aktami sprawy o sygn. IX Ka .../11 w części dotyczącej zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach, przez co uniemożliwiono skazanemu skuteczną obronę oraz uchybiono zasadzie swobodnej, wszechstronnej, oceny dowodów;

- art 201 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie zarzutu stawianego sądowi I instancji, to jest, bezpodstawnego nieuwzględnienia wniosku dowodowego o powołanie drugiego biegłego z zakresu grafometrii i pisma ręcznego.

2/ naruszenie art. 439 § 1 k.p.k. w zw z art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., wobec wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej polegającej na tym, że w wydaniu wyroku brał udział Sędzia Sądu Okręgowego podlegający wyłączeniu z mocy prawa.

3/ kasacja zarzucała również na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. rażąco niewspółmierność kary, polegającą na skazaniu T. P. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby

2 lat i wymierzeniu grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, przy ustaleniu, że wysokość jednej stawki wynosi kwotę 15 zł.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2011 r. w zakresie punktu II, uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 czerwca 2015 r. 5 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w postępowaniu odwoławczym, ewentualnie, w przypadku uznania T. P. za niesłusznie skazanego, zmianę wyroku poprzez jego uniewinnienie.

W pisemnej odpowiedzi na kasacje prokurator Prokuratury Okręgowej wniósł o oddalenie kasacji obrońcy E. P. jako oczywiście bezzasadnej, natomiast w odniesieniu do kasacji wywiezionej przez obrońcę skazanego T. P. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej w odniesieniu do wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2011 r., oraz o pozostawienie bez rozpoznania kasacji w zakresie dotyczącym wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 czerwca 2015 r., z uwagi na jej niedopuszczalność z mocy ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacje wniesione przez obrońców skazanych są niedopuszczalne z mocy ustawy i podlegają pozostawieniu bez rozpoznania w trybie art. 531 § 1 k.p.k.

Tytułem wstępu wskazać należy, że norma art. 523 § 1 i 2 k.p.k. zawiera swego rodzaju katalog spraw, w których kasacja może być wniesiona przez strony. Jak stanowi art. 523 § 1 k.p.k., kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, przy czym kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary. Strona nie może również wnieść kasacji na podstawie zarzutu naruszenia art. 440 k.p.k. Z kolei w § 2 tego przepisu ustawodawca wskazał, że kasację na korzyść oskarżonego można wnieść jedynie w razie skazania za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Mając zatem na uwadze treść rozstrzygnięć w zakresie wymierzonych skazanym kar, całkowicie niedopuszczalne z mocy ustawy są zarzuty z pkt II, III i V kasacji obrońcy skazanej E. P. oraz zarzuty z pkt 1, 2, i 4 kasacji obrońcy skazanego T. P., skoro obydwoje zostali prawomocnie skazani na karę

pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. W takich przypadkach kasacja strony jest dopuszczalna jedynie wówczas, gdy zostanie wniesiona z powodu uchybień wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. (art. 523 § 2 w zw. z § 4 pkt 1 k.p.k.). Fakt ten oznacza jednak, że wówczas w kasacji można podnosić wyłącznie uchybienia, o jakich mowa w art. 439 § 1 k.p.k., lecz żadne inne naruszenia nie mogą być przedmiotem skargi nadzwyczajnej. W tej sytuacji, podniesione w obydwu kasacjach zarzuty dotyczące naruszenia przepisów art. 7 k.p.k., art. 6 k.p.k. oraz art. 201 k.p.k., czy też niewspółmierności kary, są niedopuszczalne z mocy ustawy i w tym zakresie należało pozostawić obydwie kasacje bez rozpoznania, a to zgodnie z art. 531 § 1 zd. 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 i art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.

Ponieważ jednak w kasacjach podniesiono dodatkowo wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., również w tym przypadku należało rozważyć kwestię dopuszczalności kasacji, a to wobec specyficznej sytuacji procesowej, jaka wystąpiła w przedmiotowej sprawie. Wypada przypomnieć, że zarzuty te zostały sformułowane w kasacjach w odniesieniu do wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2011 r., oraz wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 kwietnia 2015 r., gdyż w ich wydaniu brał udział sędzia Sądu Okręgowego R.S. Pierwszym ze wskazanych orzeczeń utrzymano w mocy wyrok Sądu I instancji w zakresie winy oskarżonych, natomiast uchylono rozstrzygnięcie co do kary i w tej części przekazano sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W tym kontekście, pojawiło się zatem pytanie, czy kasacja w zakresie odnoszącym się do wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2011 r., jest niedopuszczalna z uwagi na upływ terminu do jej wniesienia, czy też o jej niedopuszczalności stanowi pozorne sformułowanie zarzutu naruszenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieją dwa rozbieżne stanowiska w kwestii uznania dopuszczalności kasacji od orzeczenia o winie skazanego, w sytuacji, gdy toczy się ponowne postępowanie na skutek uchylecia orzeczenia o karze. Z jednej strony wskazuje się, że kasacja od wyroku sądu odwoławczego, utrzymującego lub zmieniającego wyrok sądu I instancji zapadły po ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie dotyczącym

wymiaru kary, także będzie musiała ograniczyć się do kreowania zarzutów rażącego naruszenia prawa, do jakiego doszło na etapie postępowania sądowego, toczącego się dopiero po uchyleniu rozstrzygnięcia o karze. Skarżący nie będzie natomiast mógł wskazywać uchybień, jakich dopuścił się sąd odwoławczy, utrzymujący w mocy rozstrzygnięcie w przedmiocie przypisania oskarżonemu sprawstwa i winy, nawet jeżeli do takich uchybień by doszło (*zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III KK 46/06, OSNKW 2008, z. 4, poz. 24*). Pogląd przeciwny uznaje z kolei, że prawomocne rozstrzygnięcie o uznaniu winy oskarżonego co do przestępstwa zarzuconego mu w akcie oskarżenia, przy braku orzeczenia o karze (art. 442 § 1 zd. 2 k.p.k.), nie kończy postępowania w zakresie rozstrzygnięcia co do odpowiedzialności karnej oskarżonego, a zatem w postępowaniu prowadzonym w zakresie orzeczenia o karze nie stanowi przeszkody procesowej *ne bis in idem*; przeszkodę taką tworzy tylko łącznie z prawomocnym orzeczeniem co do kary (*zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2011 r., II KK 244/10, OSNKW 2011, z. 5, poz. 46*). Co więcej, uznaje się, że w wypadku uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji w zakresie orzeczenia o karze, przy utrzymaniu w mocy zaskarżonego wyroku co do winy, rozstrzygnięcie sądu odwoławczego w zakresie winy oskarżonego może być poddane kontroli kasacyjnej dopiero po uprawomocnieniu się wyroku sądu odwoławczego rozstrzygającego co do kary wymierzonej oskarżonemu, albowiem dopiero wówczas spełniony jest warunek wydania wyroku kończącego postępowanie (*zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 r., sygn. akt V KZ 79/11, OSNKW 2012, z. 3, poz. 31*).

Sąd Najwyższy procedując w niniejszej sprawie przychylił się do drugiego z poglądów uznając, że co do zasady, strona ma prawo do wniesienia kasacji od wyroku sądu odwoławczego w zakresie winy, przy braku orzeczenia o karze, co do której rozstrzygnięto przy ponownym postępowaniu. W związku z powyższym, rozważając dopuszczalność skarg kasacyjnych we wskazanym zakresie, Sąd Najwyższy uznał za konieczną ich analizę pod kątem wskazanego naruszenia art. 439 k.p.k. - i w tym też aspekcie badał dopuszczalność wniesienia kasacji.

Autorzy obu skarg dopatrują się naruszenia przepisu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., w tej okoliczności, że w instancji odwoławczej

orzekał sędzia podlegający wyłączeniu z mocy prawa, a to na skutek udziału w składzie Sądu Okręgowego w T. procedującego w dniu 3 listopada 2011 r., sędziego Sądu Okręgowego R. S. – w ocenie autorów kasacji, brata księdza R. S. – dostojnika Diecezji [...]. Skarżący nie wskazują przy tym jakichkolwiek dowodów, które potwierdzałyby wysuniętą przez nich tezę o rzekomym pokrewieństwie sędziego orzekającego z duchownym R. S. Tymczasem w aktach sprawy znajduje się oświadczenie z dnia 29 grudnia 2015 r. sporządzone przez sędziego R. S., w którym wskazał, że ksiądz R. S. nie jest jego bratem, a także, iż żaden z jego braci nie jest duchownym, jak również, że nie jest krewnym innego urzędnika kurii [...]. W tej sytuacji, skoro autorzy skarg powołując się tylko na zbieżność nazwisk sędziego wchodzącego w skład Sądu odwoławczego oraz duchownego Diecezji [...], w żadnej mierze nie wykazali, by zachodziła przesłanka z art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., nie można skutecznie wywodzić wystąpienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Jako pozorny jawi się także drugi zarzut z kręgu bezwzględnych przyczyn odwoławczych – art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., podniesiony przez obrońcę skazanej E. P. Obrońca odnosi ów zarzut do sposobu procedowania Sądu Okręgowego w dniu 24 kwietnia 2015 r. wskazując, że oskarżona została pozbawiona prawa do obrony, a mianowicie udziału w rozprawie odwoławczej. W uzasadnieniu kasacji skarżący w sposób szczegółowy odniósł się do kwestii związanej z przedłożonym przez oskarżoną w dniu rozprawy apelacyjnej pismem o wznowienie przewodu sądowego i wyznaczenie nowego terminu rozprawy wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieobecności na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2015 r. Skarżący zarzucił, że pomimo przedłożenia pisma sędziemu, nie zostały podjęte w tym zakresie żadne czynności. Dokonał również szerokich rozważań, co do możliwości ogłoszenia przez Sąd odwoławczy wyroku o godzinie wskazanej w protokole rozprawy, zgłaszając w tej materii wątpliwości i wyrażając przekonanie, że nastąpiło to znacznie później.

Odpowiadając na tak postawiony zarzut należy stwierdzić, że istotnie z akt sprawy wynika, iż w dniu rozprawy wpłynęło pismo oskarżonej, jednak nie nastąpiło to - jak wskazuje się w kasacji, - „w międzyczasie”, to jest pomiędzy rozprawą, a ogłoszeniem wyroku, ale już po godzinie, kiedy wyznaczono termin ogłoszenia wyroku. Z pieczęci biura podawczego Sądu Okręgowego wynika jednoznacznie, że

pismo zostało zarejestrowane o godz. 13.25 (k. 1484, t. VIII). Nie dziwi zatem fakt, że znajduje się na nim jedynie adnotacja o zapoznaniu się z jego treścią przez sędziego oraz jego podpis. Brak jest podstaw, aby podważać prawidłowość sporządzonego protokołu, z którego wynika, że na ogłoszenie wyroku sprawę wywołano o godz. 13.00 i zakończono o godz. 13.30. Trzeba też podnieść, że pomimo powoływania się na problemy zdrowotne, oskarżona nie przedłożyła wówczas żadnego zaświadczenia lekarskiego. A zatem przywołane przez skarżącego argumenty nie wskazują w żadnym stopniu, aby doszło do uchybienia, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się, że w sytuacjach, gdy ma miejsce bezpodstawne dopatrywanie się w określonej sytuacji procesowej uchybienia z kręgu tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych, które bez wątplenia nie stanowi uchybienia, o jakim mowa w art. 439 § 1 k.p.k., to kasacja taka również jest niedopuszczalna z mocy ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2013 r., IV KK 402/13, OSNKW 2014, z. 5, poz. 39; z dnia 10 grudnia 2014 r., IV KK 215/14, OSNKW 2015, z. 5, poz. 43).

Reasumując należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie obydwie kasacje nie powinny być w ogóle przyjęte, a skoro do takiego przyjęcia doszło, należało pozostawić je bez rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

kc